

Oponentský posudek bakalářské práce **Karla Pacovského**

Zpráva upřímná a sprostná. Edice a rozbor spisu Jana Blahoslava z roku 1566 o svébytnosti jednoty bratrské, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2023

Bakalářská práce Karla Pacovského, zadaná a vedená doc. Otou Halamou, Th.D., vypracovaná na Katedře církevních dějin ETF UK ve studijním oboru Evangelická teologie a odevzdaná v roce 2023 má celkem 54 stran. Je věnována rozboru a edici jednoho z teologických traktátů biskupa jednoty bratrské Jana Blahoslava (1523–1571), který vznikl v roce 1566 v rámci úvah o budoucím církevně-správním, resp. teologickém směřování jednoty bratrské vzhledem k postupnému etablování luterské konfesní kultury na Moravě v post-reformačním období. Příмым podnětem pro vznik Blahoslavova textu byla rozmluva s významným zemským politikem Albrechtem Černohorským z Boskovic, který vystupoval jako jeden ze světských ochránců luterských moravských komunit.

V úvodní studii autor srozumitelně načrtl dobový kontext vzniku spisu, zejména situaci jednoty bratrské, která již jako etablovaný církevní útvar po polovině 16. století vstupovala do pozvolné konfrontace s luterány, kteří na Moravě pod vedením některých šlechtických podporovatelů uvažovali o samostatné církevní organizaci. V rámci těchto úvah bylo ze strany luteránů zvažováno také začlenění jednoty bratrské do jednotných evangelických církevně-správních struktur. Jednota bratrská pod vedením Jana Blahoslava tyto úvahy rezolutně odmítla a Blahoslav v uvedeném spise přehledně vysvětlil, proč. Blahoslavovu argumentaci autor v další části úvodního pojednání (část 3) přehledně shrnuje. Editovanému textu bezprostředně předchází informace o dochování textů Blahoslavova spisu (část 4) a ediční poznámka (část 5), kde jsou náležitě vysvětleny i zásady transkripce rukopisu. Samotná edice „Zprávy upřímné a sprostné“ následuje na s. 20–50. Závěr práce tvoří slovníček méně srozumitelných výrazů (s. 51), uceleně formulovaný závěr (s. 52) a seznam pramenů a literatury (s. 53–54).

Je evidentní, že autor má již určité publikační zkušenosti a nejde o jeho první odborný text. V tomto smyslu nelze vůči jeho práci vznést žádné závažné námítky, který by souvisely s celkovým zpracováním zadání a s použitou metodou. Text je srozumitelný, logicky stavěný, jednotlivé části na sebe plyně navazují jeho informační hodnota je nezpochybnitelná. Lze pouze formulovat určité náměty, které vyplývají z obsahu jeho práce a mohly by následně vést ke zkvalitnění či projasnění textu, respektive za stejným účelem vznést drobnější námítky formálního charakteru. V úvodu autor, podle mého příliš optimisticky, uvažuje o zpřístupnění spisu „široké veřejnosti“ (s. 7). Nechce-li raději přímo uvažovat o „odborné veřejnosti“, stála by zvážení např. formulace „zajímavé veřejnosti“. Pojem „Zahrada“ (s. 8) je vysvětlen jako „krycí jméno pro bratrské vzdělávací centrum v moravských Ivančicích“. Jde o označení celé bratrské čtvrtě, přeneseně celé bratrské obce v Ivančicích. Podobně označovala jednota bratrská některá svá další místa: Karmel (Mladá Boleslav), Olivetská hora (Litomyšl), apod. Nezdá se, že by důvody byly konspirativního charakteru, spíše jde o určitý kulturně-literární projev částečně inspirovaný biblickou toponymií. Rukopis Blahoslavova díla, který se dochoval v souboru AUF (viz s. 18), lze dokonce označit jako autorizovaný, neboť Blahoslav byl současně redaktorem devátého svazku AUF a měl bezprostřední vliv na podobu opisovaných textů, prováděl např. i drobné korekturní zásahy, v každém případě tyto texty po jejich opsání četl.

V textu byly zaznamenány sporadické problémy s distribucí velkých písmen, např.: Časopis Moravského musea zemského (s. 7, 54); Markrabství moravské jako zemský celek a státoprávní útvar je třeba psát s velkým písmenem (s. 20); zvažil bych, zda nepsat Augsburské

vyznání velkým písmenem na místech, kde jde jednoznačně o věroučný dokument (podobně jako Česká konfese). Je-li v textu řeč o Aktech jednoty bratrské, je třeba důsledně používat pro jejich zkrácené označení (Akta) velké písmeno (např. s. 16). Do poznámek pod čarou úvodní části by bylo vhodné doplnit více moderní (a novější) literatury k některým tématům, např. v pozn. č. 6 na s. 7 lze uvést nové studie o souboru Akta jednoty bratrské včetně odkazu na započatou regestovou edici; v pozn. č. 7 na s. 8 zohlednit nové studie Petra Voita, resp. Veroniky Sladké k tématu bratrského knihtisku. Zejména druhá jmenovaná osoba se v nedávné době publikačně věnovala počátkům ivančické tiskárny v době Jana Blahoslava. V případě citování z archivních fondů je třeba doplnit i místo příslušné instituce, např. v pozn. č. 29 na s. 13: Národní archiv Praha, Akta [...].

K textu edice jsou připojeny téměř výhradně textově-kritické poznámky, jen sporadicky se objevují věcné k objasnění obsahu, a pokud jsou, tak velmi stručné. V případě, že bude autor uvažovat o publikaci této edice, která je jinak připravena kvalitně, bylo by vhodné rozšířit tuto část aparátu. Umožní to i méně informovanému čtenáři lepší pochopení textu a (dobových) souvislostí. Např. tam, kde jsou identifikovány jednotlivé osoby (pozn. č. 1 a 3 edice), by bylo vhodné uvést jejich stručné charakteristiky (roky narození a úmrtí, společenské postavení, funkce v rámci zemské správy, případně i místo jejich působení). Rovněž by bylo dobré zohlednit v poznámkách pod čarou nejen citované části biblických textů, ale i nepřímé citace, resp. narážky na biblický text (např. s. 22 slova o ouzské cestě Kristově). Tam kde je to možné, lze odkázat i na citované dobové autority, např. na s. 23 slova českých kněží „natvrdo skočiti“ mají původ v jednom z vyjádření Jana Rokycany, který těmito slovy odmítl radikální požadavek bratří na rozchod s institucemi římské církve (resp. s její biskupskou sukcesí). Na s. 25 na zásadě „víra jest dar Boží [...]“ založil Prokop z Jindřichova Hradce argumentaci svého spisu *Proč lidé k víře mocí nuceni býti nemají*, vytištěného v roce 1508. Rovněž by bylo dobré přesným odkazem v pozn. pod čarou dokládat citovaná díla patristických autorit (za použití standardních zkratk vytvořených k tomuto účelu).

Na některých místech lze nalézt drobné omyly v transkribovaném textu: na s. 21 namísto „rozdělána jest“ má být správně „vzdělána jest“, na s. 32 namísto „víru pšenice“ má být „míru pšenice“, na s. 45 namísto „Lasctio“ má být „Lasitio“. Editor může také směle emendovat, např. na s. 38 (odmezen → obmezen). Je-li v textu řeč o apoštolu Pavlovi ve zkrácené podobě, je třeba psát Apoštol s velkým (s. 28, 45, 47, 49), rovněž je třeba psát i Zákon nový (s. 42), aby bylo jasné, že jde o kanonickou sbírku posvátných textů.

Celá práce se vyznačuje velmi dobrou jazykovou kvalitou a je stylisticky vyspělá, téměř prostá překlepů či chyb. Také to ji, vedle nezpochybnitelné kvality obsahové, činí příjemně čtivou.

Celkové hodnocení: Bakalářská práce Karla Pacovského „Zpráva upřímná a sprostná“ prokázala, že její autor je schopen samostatné tvůrčí činnosti v oboru evangelické teologie a jím předložené pojednání splňuje požadavky standardně kladené na bakalářskou práci.

V Praze – Kutné Hoře, 14. září 2023

Mgr. Jiří Just, Th.D.
Historický ústav AV ČR, v. v. i.